

A szkomorohok színháza. Olearius metszete, 1733.

Punch megöli a Hóhért

Henryk Jurkowski

VÁSÁRI BÁBOK ÉS BÁBHAGYOMÁNYOK

Már a legősibb kultúrákban voltak olyan szolgáltató és árusító helyek, ahol alkalmi komédiások mutatványos tevékenységeket folytattak. A piacterek és vásárok törzsközönsége előszeretettel látogatta az akrobaták, állatszélidítők, bűvészek és egyéb mutatványosok műsorait. A legkelendőbb portéka a komikum és a szatíra volt. Ez a mimoszok kiváltsága volt, akik gyakran álarcot viseltek, és köztük a bolond, a tökfilkó vagy a bamba volt a legnépszerűbb, aki a környezetét parodizálta. Ahogy a korabeli leírásokból tudható, minden kényúrnak vagy bölcs uralkodónak megvolt a maga udvari bolondja, aki megóvta urát attól, hogy ő maga legyen a neveltség tárgya.

A mimoszokat könnyű volt megkülönböztetni a vándor mesemondóktól, akik az udvaroknál vagy az úttagázásoknál recitálták történeteiket. Ezek képeket mutogattak, vagy bábokkal illusztrálták mondókájukat, mint az Herradis von Landsberg¹ *Ludus monstrorum* című miniatúráján látható. Az utakon fellépő komédiások között voltak histriók (*istriones*), inventorok (költők, *inventores*), jokulátorok (akrobaták és mágusok, *ioculatores*), buffók (hangszeres zenészek, *bufones*) és cazurrok (állatszélidítők, majmokkal, kecskékkel és kutyákkal fellépő idomárok, *cazuros*) – akik valamennyien bábos mutatványokkal is szerepeltek. A bábok ebben az időben az aktuális morált szolgálták. A német bábjátékosok például Meister Hämmerlein történetét játszották. A csúf Hämmerlein groteszk eszközeivel az otromba igazságszolgáltatás megtestesítője volt, aki mint a középkori

Bűn megszemélyesítője, „pörölycsapások” segítségével hívta fel a nagyérdemű figyelmét.

Európa keleti felében is ismerték a vándorkomédiásokat. Bizánc és Bulgária felől vándoroltak nyugati irányba. Ők voltak a szkomorohok. A hangszerekkel és a bábokkal egyaránt jól bántak (Muzsikálásuk ma is látható a kijevi Szent Zsófia székesegyház freskóin.) Bábos tevékenységükről Olearius² tájékoztat Moszkvából, a 17. században. Ez utóbbi tevékenységük alkalmával meglehetősen szegénytelen, gyakran szodomisztikus jeleneteket mutattak be.

A nyugati vásári bábelőadások gyakran reklám céllal készültek. A kereskedők, kuruzslók és foghúzással is foglalatostkodó borbélyok tevékenységét népszerűsítették. Ilyen volt Párizsban az egy személyben fogász és bábjátékos talján: Giovanni Briocci³ (1649). Nagy újdonságnak számítottak a 17. század közepén egész Európában a commedia dell'arte vándorkomédiásai. Állandó típusaik, Arlecchino, Colombina, Burattino, Capitano és a többiek családi perpatvarok és szerelmi intrikák mulatságos helyzeteket vitték színpadra. Sokan közülük bábokkal is játszottak. A kanavászok történeteiben fontos szerep jutott a zanninak (szolga), aki az egész cselszöveget bonyolítja. Ők voltak a példaképek az előbb marionettként, később kesztyűsbáb-változatban megjelenő Pulcinella, Polichinelle, Punch és Petruska születésénél. Pulcinella 1618. április 16-án⁴ jelent meg először itáliai komédiások színpadán. Két őse Maccus és Bucco az Atellánából.⁵

1 Herradis von Landsberg (?–1195) középkori latin költőnő. Életéről és származásáról semmit sem tudunk. 1167-ben hohenburgi apátnő lett. Legfontosabb műve a *Hortus deliciarum* (Gyönyörök kertje), amelynek egyik illusztrációja a bábátcoltatást ábrázoló *Ludus monstrorum*. Ez az első bábjáték-ábrázolás Európában.

2 Adam Olearius (1599–1671) német származású orosz bojár, tudós matematikus és utazó. Eredeti neve Adam Ölschläger vagy Oelschlaeger.

3 (1620–1671?)

4 Anton Giulio Bragaglia, *Pulcinella*. Gherardo Casini, Róma, 1953. 37.

5 Maccus a nagyevő bohóc, Bucco pedig a nagyszájú, szilaj és falánk hetvenkedő volt a római színjátéktípusban.

Párizsba a már említett Briocci (a franciák Briochénak mondják) vitte magával Pulcinellát. Itt nevet változtatott és Polichinelle-ként ismerték. Eleinte jól nevelt volt, csak az idők folyamán az otromba piaci közönség hatására egyre trágárabb és nyersebb lett.

Angliában a vásári komédia nagy sikereket aratott, amint azt Ben Jonson *Bertalan-napi vásár*⁶ című komédiájából tudhatjuk. Ebben egy egész bábjáték látható *Hero és Leander ódonatúj története avagy az igaz szerelem próbaköve, valamint Damon és Pythias, a Themze-parti hű barátok igaz próbája*⁷ címmel. Az angol vásárok és a londoni utcák új hőse 1662-ben érkezett Itáliából Angliába mint Pulcinella. Itt is otthonra talált és megváltoztatta a nevét: Mister Punch lett belőle.

A vásárok sajátos társadalmi funkciót töltek be, de a párizsi vásárok fontos szerepet játszottak a színház fejlődésében is. 1646-tól léptek fel bábjátékosok: Polichinelle és a Komája pompás párbeszédekkel csábította a közönséget. A vásárok színházi jelentősége a 17. század második felében ért el a francia udvarba, amikor kizárólag az Operában, a Comédie Française-ben és az Olasz Komédiaszínházban volt szabad előadásokat tartani. A többi együttes megpróbált szelármnyéka húzódní a Saint Laurent vagy a Saint Germain vásári forgatagában. A hivatalos színházak és a vásárosok közötti vetélkedés majdnem fél évszázadon át tartott, a színházi közönség nagy meglepésére és biztosítva az új színházi formák kialakulását. Mivel a bábok nem szerepeltek a tiltott műfajok listáján, számos vállalkozó komoly hasznot húzott belőlük. Ebben komoly szerep jutott Polichinelle-nek. Minden valamirevaló bábjátékos készségesen alkalmazta, hozzá idomítva saját játéka stílusjegyeihez. Polichinelle nagyszerűen alkalmazkodott minden helyzethez és számos urat szolgált. Áposan felvágott nyelvvel pompás párbeszédet folytatott a Komájával vagy a Szomszédjával, és kitért a párizsi élet

minden jellegzetes problémájára. 1718-ban az állam valamennyi vásári színházat bezáratta, csak a költő-táncosoknak és a bábjátékosoknak kegyelmezett meg. Természetesen Polichinelle most is elemében volt: a társaival folytatott párbeszédet mellett szóba hozta a város pletykáit, mint a Bourbon herceg köréhez tartozó madame Saint-Sulpice halála körüli szóbeszédet. Nem feledkezett meg a színház gondjairól sem. A *Marionettes Étrangéres* előadásán így beszélgetett Komájával a bábokról:

Koma: Vannak magának színészei?

Polichinelle: Két tucatnyi.

Koma: És jók?

Polichinelle: Megjárnák. De ha akad köztük olyan, aki nem tetszik a közönségnek, tüstént tűzbe hajítom, és újat csinálók helyette.

Koma: Hát ez nagyszerű! Így könnyen megszabadulhat a csapnivaló színésztől...

*Polichinelle: És a gázsiját is megspórolom.*⁸

A tilalom idején újabb és újabb színházi vállalkozók tűntek fel és merészkedtek egyre közelebb a városközpontoz. Létrejött a bulvárszínház.

Más országokban Polichinelle-hez hasonlóan egyéb komikus figurák születtek, mint a falusi ripők Hanswurst (1597), a mókás Stockfish (1609), Pickleherring⁹ (1611) meg a többiek. Meglepő, hogy a komikus alakok többsége valamilyen étel nevéből származik, amely újabb mulatságos félreértések forrása lehet. Ez a hagyomány folytatódik a későbbiekben Jean Potage-zsal (Leves Jancsi), Giovanni Biscuottóval (Piskóta Jancsi), Paprika Jancsival. Ennek a gasztronómiai humornak a forrását a moralitásokban találjuk, amelyekben a Falánkság – a hét főbűn egyike – mindig kedvenc tárgya volt a csúfolódásnak.

Az efféle figurák között a legnagyobb sikert Picklehering és Hanswurst érte el. Előbbi a *hetvenkedő katoná*¹⁰ hajdani hagyományait elevenítette fel, utóbbi erősebben kötődött a német helyi tradíciókhoz, mint

6 Bartholomew's Fair, 1614.

7 Benedek András fordítása.

8 Alain René Lesage, Louis Fuzelier i d'Omeval, *A költő fiákeresének árnyéka* (Cień dorozkarza poety). Ford. Tomasz Matkowski, szerk. H. Jurkowski. *Klasszikus bábjáték-szövegek antológiája* (Antologia klasycznych tekstów teatru lalek), Wrocław, 1999, 44.

9 Több névváltozata közül a Peckelharing a legismertebb.

10 Plautus komédiája (Miles gloriosus, i.e. 204 körül)

Arlecchino a Maszk című folyóiratban (Claude Gillot 1673–1722)

Utcai bábjáték a forradalom szolgálatában, 18. század

Jakob Gole mezzotinta képe (c. 1660–1737)

a plebsz képviselője, bármi is volt a foglalkozása, szolgálta vagy henteslegény. Az első róla szóló feljegyzés 1597-ből való, de a neve akkor még így hangzott: Wursthänsel. Pickleherring létezésének első megerősítését 1620-ban találjuk.

Hanswurstot egy színész, Joseph A. Stranitzky¹¹ tette népszerűvé. Hanswurst egyaránt volt tekintélyes uraságok és Faust doktor komikus szolgája. Szerepelt élő színházban és bábszínházban. Egy idő után nagyon elszemtelenedett, később más hős foglalta el a helyét: Kasperle¹², aki 1781-ben született egy Johann Laroche¹³ nevű színész jóvoltából. Míg Stranitzky Hanswurstja tösgyökeres falusi figura volt, Laroche Kasperléje a városi embert képviselte, aki kevésbé függött uráról, mint elődje. Maga döntött a sorsáról, gyakran szembeszegült gazdája érdekeivel. Természetesen Kasperle szintén rövid időn belül feltűnt a bábszínhádon is, magával hozva élő színházban megszerzett hozományát olyan darabokból, mint a *Faust* vagy a *Don Juan*.

A bábjátékosok a hajdani Hanswurst kosztümjébe öltöztették Kasperlét. Még Josef Leonhard Schmid¹⁴ müncheni bábszínházában is így lépett fel. Schmid állandó munkatársa, Franz von Pocci gróf¹⁵ annyira megszelídítette, hogy a gyerekeknek szóló előadásokban is felléphetett.

Ebben az időben már több más ország bábjátékosai is kísérletet tettek az állandó figurák meghonosítására. A csehek például az udvari bolond Pimperle rövid uralkodása után színházukba fogadták Kasperlét, és új hazájában a Kašpárek nevet kapta. Az új bábhős történelmi darabokban lépett fel és cseh hazafivá lett. Hasonlóan jártak el a görögök is, akik Karaghiosis néven kisajátították a török Karagözt, aki

szintén hazafias programokban szerepelt. Az igazi utcai bábjátékosok hittek elhivatottságukban, ennek szentelték egész életüket és tehetségüket. Ilyen volt Giovanni Bertelli¹⁶, másik nevén *Il Romano*. Paravánján rövid jeleneteket játszott kesztyűsbábokkal, felvonultatva a commedia dell'arte figuráit. Hatalmas csihupuhik során győzött színpadán az igazság:

*Az én színpadom az igazság valóságos ítélőszéke. Ma Dottore küldi akasztófára a szélhámos Pulcinellát, holnap Pulcinella csapja agyon a ravasz Dottorét; ma az Ördög tűzi szavára Pulcinellát, holnap Pulcinella győzi le az Ördögöt. Az igazság gyakorlatának megfelelően a farkósbot meg az ostor hol az egyiket, hol a másikat segíti győzelemre, és a számla mindig mindenki meglegedésére kiegyenlítést nyer.*¹⁷

Az olasz bábjátékosok is gondoskodtak róla, hogy újabb és újabb alakok szülessenek – némelyik saját hasonmásuként. Olyan új állandó komikus figurák jelentek meg, mint Cassandrino, Rugantino, Gianduja, Gerolamo, Cioppone, Fanacapa. Egyesek kesztyűsbábok voltak, mások marionettek. A több száz utcai bábjátékos között a legnevezetesebb Ghetanaccio¹⁸ volt, aki nem akárhol, Rómában, a pápai állam fővárosában tartott előadásokat. A főszerepet Pulcinella játszotta, partnereit Rosettának, Pulcinellának és Rugantinónak hívták.

A 18. és 19. század fordulóján minőségi változás következett be a commedia dell'arte bábos epizódjainak alkalmazásában. Változott a vásári komédia figuráinak felhasználási módszere. Kezdetben zavarták a főhős akcióit. Később átvették a főszerepet. Punchból Falstaff vagy Jupiter lett, a francia Polichinelle pedig a Hold Császárává változott.

11 Joseph Anton Stranitzky (1676–1726). Vándorszínészként tűnt fel 1699-ben Münchenben, majd 1706-ban egy bécsi színház vezetője lett. A polgári foglalkozására nézve fogorvos és borkereskedő megszállottja volt a színháznak. Tevékenységével vette kezdetét a bécsi népszínmű.

12 Kasperl és Kasper névwáltozata is ismert. Ebből lett a cseh Kašpárek és a szlovák Gašparko.

13 (1745–1806)

14 Josef Leonhard Schmid, alias „Papa” Schmid (1822–1912). Híres marionettszínháza 1858-ban nyílt meg, műsorán Pocci gróf darabjai mellett Hebbel, Kleist és más klasszikusok művei szerepeltek.

15 (1807–1876)

16 (1700–1783)

17 Burattini e Marionette in Italia dal Cinquecento al Giorni nostri. Testimonianze storiche artistiche letterarie. Catalogue. Palazzo Antici Mattei, Róma, 1980. 51.

18 Gaetano Santangelo (1782–1832)

Cigány, Petruska és a Doktor, Zajcev bábjai, 20. század

Cigány egy Petruska-játékból, 19. század

A fejlődés következő lépcsőfoka az utcai komédia volt. A sok rövid jelenet, amelyben Pulcinella legyőzte ellenfeleit, egyetlen darabbá állt össze, benne a főhős diadalmas gatzetteinek summáját láthatta a néző. Ezeknek a változásoknak köszönhető, hogy Punch vagy az orosz Petruska az utcai komédiák főszereplője lett. Az utcai mulatság egyre nagyobb népszerűsége tette szert, és háttérbe szorította a bábjáték minden más fajtáját.

A Punch-komédiákat játszó bábjátékosokat idővel ironikusan professzori címmel tüntették ki, és kiléptek a szórakoztató műfajok világából. Ha belegondolunk, hogy Punch szinte valamennyi ellenfelét agyonüti, kivéve az állatokat és kedvesét, Pollyt, el kell fogadnunk, hogy a bűn és bűnhődés történetével van dolgunk.

Tévedünk azonban, ha azt hisszük, hogy a bűn elkövetője elnyeri méltó büntetését. Moralitással van dolgunk, méghozzá a *rebours*¹⁹: a történet a Bűn győzelmével végződik, ami pompás összhangban van a késő középkori *sotie*-val²⁰, a bolondok játékával²¹.

Franciaországban a nagy forradalom után találkozni lehetett az utcákon Polichinelle-lel, bár elveszítette népszerűségét, mert a nézők rájöttek, hogy megőrizte lakáj-szerepét az *ancien régime*-ből. A század második felében tért vissza a színpadra, de már csak a művész-szalonokban.

Az észak-német területeken, főleg Hamburgban, Kasperle rövid komédiákban szerepelt, és Pulcinella természetes örökösének tekintették. Rövid szkeccseik nem sok rokon vonást mutattak Punch és Judy komé-

19 (fr.) ellenkezőképpen, fejtetőre állítva.

20 A *sotie* a késő középkor politikai satírja volt. A számfüffel fölékesített, csörgősipkás szereplők a bolondozás mögé bújva kemény igazságokat harsogtak a pápa, a papság és a nagyurak becses fülébe.

21 Compare: Henryk Jurkowski, Narr – Nationheld – Sozialrebell (Fool, national hero, socialrebell). In: Olaf Bernstegel, Gerd Taube, Gina Weinkauff (editors), „Die Gattung leidet tausend Varietäten... Beiträge zur Geschichte der lustigen Figur im Puppenspiel. (The genre suffers a thousand variations... Contributions to the history of the comic character in puppet play). Brankfurt am Main: Wilfried Nold, 1994, pp. 61–73.

Polichinella színháza
a Pont des Arts-nál.
Marlet rajza 1835-ből.

diáival. Ugyanezek a témák találhatók meg a holland utcai komédiákban, amelyek hőse Jan Klaassen.²² Reálisabbak voltak azonban a németek szándékai Kölnben, ahol a bábjátékos Winters lecserélte Zipperle komikus figuráját a való életből vett Hänneschene, aki a közönség nagy kedvence lett.

Sajátos helyet foglal el a bábjáték-hősök között az orosz Petruska, akiről az első említés 1843-ból való. Az ő alakja sok hasonlóságot mutat Punch-csal és Pulcinellával. A közös vonások mellett azonban sok mindenben különbözik nyugati rokonaitól. Nagyon egyszerű

helyzetekben és mindennapi dolgokban fedezhetők fel az orosz nép jellegzetes vonásai. Az előadás elején elmondja, hogy nagyon szeretne már megházasodni. Vágyai eléréséhez azonban több ellenféllel kell megküzdenie: a Cigánnyal, a felkészületlen Doktorral, aki nem képes őt meggyógyítani, a Rendőrrel, a Káplárral, akik a cári regula szerint akarnak elbánni vele. Idővel ezek a komédiák antiklerikális jelleget öltöttek, amikor Petruska neveltségessé tette az ortodox pópát vagy a szerzeteseket, akik a század közepén az utcai tömegek gúnyolódásának tárgyai voltak.

22 Hetty Paërl, Heerekrinjtjes. Over Jan Klassen en Katrijn en hun buitenlandse soortgenoten (About Jan Klassen and Katrijn and their cousins from abroad). Gaade Uitgevens, Veenendaal, 1987. 56.

Az utcai kesztyűsbáb-komédia fejlődése egész Európában végbement. A 19. század végére új figurák tűntek fel, mint Romániában Vasilache és Magyarországon Vitéz László. Valamivel előbb jelent meg Franciaországban ennek a komédia-típusnak az új szereplője, aki azután az egész század során a francia bábjáték meghatározó szereplője lett: Guignol ő, állandó partnereivel, Gnafonnal, a barátjával és Madelonnal, a feleségével. Guignol megteremtője Laurent Mourguet²³ volt Lyonban. Mint a dolgozó osztály képviselője sok éven át állt a népszerűségi lista legelején, és hamarosan egész Franciaországban elterjedt.

Mourguet halála után a Guignol-társulatot Pierre Rousset vette át, aki megváltoztatta Guignol karakterét és funkcióját, az új közönséget célozva meg előadásaival. Operaparódiákat játszott, mindig Guignol részvételével: a *Guignol és Juliette-et*, a *Guignol és Delilát* meg a *Guignol Tellt*.²⁴

A modernizmus irányzata nem kedvezett a népies humorérzéknek. A bábokat művészi és egzisztenciális szempontok szerint alkalmazták. Az új politikai helyzet is azt várta el, hogy a politikusok saját céljaikra használják fel a bábjáték hagyományait. Így volt ez a forradalom után Oroszországban, amikor Petruska az új forradalmi rend szószólójaként lépett fel, és ugyanez történt a weimari köztársaságban, amikor a kommunisták saját politikai érdekeik szerint próbálták felhasználni Kasperlét. Kivételes volt Josef Skupa²⁵ tevékenysége, aki a 20. század húszas éveiben két népszerű figurát teremtett: Spejblt és Hurvineket, akik a cseh humort és iróniát képviselték a korszellem ellenében.

A második világháború után Európában újra megindultak a kulturális élet folyamatai, és ebben a korábbi évtizedek bábos tradíciói is újjáéledtek.

Punch születésének 300. évfordulója alkalmából a Society for Theatre Research²⁶ és a British Puppet and Model Theatre Guild²⁷ ünnepélyes keretek között emléktáblát helyezett el a Szent Pál székesegyház falán, melyet rögtönzött fogadás követett.

A harmincas évek francia bábjátékának gazdag hagyományai nyomán szinte minden színházípus tovább járta a maga útját a *commedia dell'arte* Polichinelle-jével és a helyi figurákkal, a lyoni Guignollal és a picardiai Lafleurrel.

Párizsban a 19. század harmincas éveiben kezdődtek a Guignol-színházak fellépései a parkokban és a város közterein. Ez a 19. századi szokás mind a mai napig él. A Champs Elysées mentén, egy aprócska téren telepedett le a Guentleur család.²⁸

A belga színházakban a 19. század hagyományainak megfelelően Woltje, illetve Wallon volt a főszereplő. A leghíresebb a brüsszeli Toone volt. A bábszínházak szokatlanul nagy koncentrációja volt tapasztalható Liège-ben. A színházak állandó, közös komikus hőse Tschantschès volt. Még misztériumjátékokban és lovagi történetekben is fellépett. A közönség átszellemülten nézte őt a karácsonyi misztériumokban és a „Mennyei Könyvtár” kiadványaiban.

Hollandiában az olasz Cabalzi család hozott létre tradicionális bábszínházat Amsterdamban. Pulcinella új nevet kapott, és Jan Klaassenként vált ismertté. Dániában a 19. század elején tűnt fel Jakela mester, aki rövid jelenetekben lépett fel a Rendőrrel, az Ördöggel és egy kutyával, Dellével.

Németországban, a plebejus bábjáték hazájában a 20. század elején számos művészi bábszínház jött létre. Olyan is volt köztük, mint a kölni Hännischen Theater, amely a város támogatásával működött.

Csehszlovákiában a régi plebejus bábok bekerültek a múzeumokba, kivéve Spejblt és Hurvineket, akik államosított intézményben folytatták párbeszédeiket. Romániában gyakran találkozhattunk a népszerű hazai báb-hőssel, Vasilachéval, igaz, inkább a népművészeti intézetek támogatásával. Magyarországon a közelmúltig látni lehetett Kemény Heniket, a vásári bábjáték utolsó képviselőjét. Ő a Komgut-Kemény család leszármazottja. A másik nevezetes vásári familia, a Hincz család a Városligetben lépett

23 (1769–1844)

24 *Parodies de Guignol. Répertoire de Pierre Rousset, Albert Chanay, Tony Tardy, Louis Josserand, Albert Avon. Cumin et Masson Éditeurs, Lyon 1911, vols. I et II.*

25 (1892–1957)

26 Színházi Kutatások Egyesülete

27 Brit Báb- és Típuszínházak Szövetsége

28 A Guentleur (vagy Guenteleur) család bábszínháza 1818-tól 1980-ig működött a Jardin des Champs-Elysées-n.

fel az államosításig. Kemény Henrik egy ideig a budapesti Állami Bábszínház tagjaként folytatta pályáját.

Kemény műsorát teljes egészében a Vitéz László-darabok alkották. Vitéz László egy másik vásári bábjáték-hős, Paprika Jancsi örökébe lépett. Paprika Jancsi nevenséges figura volt, számos rossz tulajdonsággal rendelkezett, Vitéz László viszont a magyar nép függetlenségének és töretlenségének szószólójaként vált ismertté népszerű tréfáiban, mint *Az elátkozott malom*, vagy a *Vitéz László mint borbélysegéd*. Kemény káprázatos játékos volt, hatalmas temperamentummal megáldva. *Az elátkozott*

malom című darabban hatféle ellenféllel került összeütközésbe, és mindegyiket más és más módon győzte le. A hagyományos bábjátékok állandó figurái nem tűntek el végérvényesen a bábszínpadokról. Még a megváltozott világban is helyet szorítanak maguknak, és megőrzik népszerűségüket a mozival és a televízióval folyó versenyben. Arra is képesek, hogy az avantgárd törekvések kihívását elfogadva megújuljanak, és részt kérjenek a jelenkori bábszínház színpadán.

*Fordította és a szerző jegyzeteit
kiegészítette: Balogh Géza*

FAIRGROUND PUPPETS AND THEIR TRADITIONS

This article focuses on the history of European fairground puppetry and its most important turning points and developments. The earliest performers primarily satirized prominent social figures and made parodies based on contemporary domestic life. Visitors to fairs and markets always looked forward to seeing these performances. Similarly, the wandering storytellers who performed at local rulers' courts at fairs and even at busy crossroads, used pictures or puppets to illustrate them. At this time, markets had a unique well-established and crucial social function. The street puppeteers who performed there had a calling they could rely on, and to which they could devote their entire lives and talents. In the middle of the 17th century, commedia dell'arte emerged from Italy and situated new art forms throughout Europe. In an almost infinite number of configurations, a variety of set character types played out entertaining situations centred on family squabbles and romantic intrigues. On the stage of commedia dell'arte, truth always wins out. The use of puppets in commedia dell'arte brought about a qualitative change at the turn of the 18th to the 19th century and led to the development of street comedy. The many short scenes, in which, for example, Pulcinella conquers her enemies, were put together into one single piece, ending in which she triumphs and unmasks her opponents' schemes. These changes were reflected in the way Punch or the Russian Petrushka became the main character for street comedies. Street entertainment became increasingly popular and it slowly overpowered every other form of puppetry. Comedies using hand puppets evolved and came to predominate throughout Europe by the end of the 19th century. New characters appeared, such as Vasilache in Roumania and László Vitéz in Hungary. In France, Guignol emerged as the dominant new character in this type of comedy. Twentieth-century modernism did not, however, favor this folksy sense of humor. Puppets were developed to function in the context of an individual artist's vision or to promote an existing political outlook. In the 1930s, however, puppet theatres, steeped in rich tradition, commedia dell'arte, still lived on in every country each continuing to use its own forms of Polichinelle, Guignol or other such puppet characters. These stock figures have not disappeared from the stage and – even in this changing world – have retained their popularity, and can still be seen on the stages of puppet theatres today.